

BOS NATUURLIJK?

Vraag een willekeurige Nederlander wat hij onder natuur verstaat, en hij zal vrijwel steeds onze bossen noemen. Puriteinse natuurkenners gaan bij een dergelijk antwoord bedenkelijk kijken, want bosbouwers en natuurbeheerders kunnen ons haarfijn uitleggen dat in ons land bijna alle bossen zijn aangeplant. Populaire bosbomen als fijnspaar, douglas, lariks en Amerikaanse eik zijn van oorsprong zelfs niet inheems. Exoten dus. De meest verbreide boom, de grove den, is een twijfelgeval, maar zou onder de huidige omstandigheden hooguit een ondergeschikte rol spelen in het Nederlandse bos. Bovendien zijn de meeste bossen indertijd helemaal niet geplant om de natuur een handje te helpen, maar voor het produceren van hout. Sommige natuurbeheerders spreken dan ook smalend over dennen- en sparrenakkers. Ze zouden die plantages het liefst allemaal opruimen om échte natuur een kans te geven. Dat is één manier om naar het bos te kijken.

De gemiddelde natuurliefhebber en wandelaar maakt het niets uit of bossen oorspronkelijk geplant zijn. Zij beleven het bos toch als pure natuur. Het ruikt er immers naar verterend blad en hars. Je kunt er genieten van serene stilte of het ruisen van de boomkruinen in de wind, soms van het zuchten en kraken van stammen tijdens een novemberstorm. Je kunt er duisternis ervaren onder de sparren naast de intimiteit van een zonovergoten open plek waar het licht de bemoste bodem streelt. Hoe ontroerend is de lente, wanneer de eerste beukenblaadjes zich weer ontplooien, zo teer en lichtend groen dat je ze zou willen beschermen tegen de kille nachten. De heerlijke lente, wanneer het bos gevuld is met vogelzang. Hoe sprookjesachtig is de herfst wanneer het lover verschiet naar alle tinten tussen geel, rood en bruin en alom geheimezinnige paddenstoelen tevoorschijn komen. Soms dwingt een ontzagwekkende woudreus je bewondering af. Of een dikke gevallen stam die langzaam ligt te vermolmen, een monument om je aan je eigen sterfelijkheid te herinneren. Als je geluk hebt sta je plotseling oog in oog met een ree, die je argeloos opneemt voordat hij met elegante sprongen in het kreupelhout verdwijnt.

Ook voor biologen is een bos meer dan een verzameling bomen. Veel meer. Want anders dan op jaarlijks geploegde akkers wordt de bodem er tientallen jaren ongemoeid gelaten. Er vormt zich een laag van verterend strooisel waaraan honderden soorten paddenstoelen zich te goed doen. Dood hout verzinkt langzaam in de bosbodem dankzij het werk van myriaden insecten en schimmels. In de schaduw van de bomen groeien speciale varens en mossen. De bomen bieden nestgelegenheid aan vele soorten vogels, van spechten die een holte in oude stammen uithakken tot haviken die hun horst bij voorkeur bouwen in de scheef gegroeide top van een oude spar of lariks. Sommige vogels zijn zelfs aangewezen op die vermaledijde exoten, zoals de kuifmees en het goudhaantje. Dat geldt ook voor honderden soorten insecten en paddenstoelen. Soorten die zich spontaan, zonder bemoeienis van de mens hebben gevestigd. Ieder bos zit dus barstensvol spontaan leven, vol natuur.

Desondanks worden soms oude, statige bossen geveld om plaats te maken voor 'nieuwe natuur'. Over dat dilemma zal ik het de volgende keer hebben.

Eef Arnolds

De tekst is eerder verschenen in het tijdschrift Zens 10 nr 2. 2007.